

Kamare Stephan, osztrák kereskedelmi minisztériumi nyug. főtanácsos. Színműve: *Írlandi vászon*, vj. 4 felv. ford. *Nóti Károly*. Bem. 1929. febr. 5-én, a Magyar Színházban.

Kaméliás hölgy (A), dr. 5 felv. Irta Alexander Dumas. Ford. *Bulyovszkyné Szilágyi Lilla*. Bem. 1855 nov. 26-án, a Nemzeti Színházban „Gauthier Margit” c. alatt. Szereposztása: Armand — Feleky Miklós; Duval — Szentpétery Zsigmond; Rieux — Szigeti József; Saint Gaudens — László József; Gustav — ifj. Lendvay Márton; Varville — Tóth József; Margit — Bulyovszkyné; Nichette — Munkácsy Flóra; Giray gróf — Hubenay János; Prudence — Bartha Jánosné. A „Kaméliás hölgy” c. alatt 1894 március 9-én került színre, természetesen új szereposztással. Ennek az előadásnak szereposztása a következő volt: Armand: Mihályfi Károly; Duval: Szacsvey Imre; Rieux: Császár Imre; Gustav: Dezső József; Varville: Gyenes László; Margit: P. Márkus Emilia.

Tizenkét évvel később, 1906 december 26-án 100-dik előadását érte meg a mű, melyet a nagy publikum és a kritika egyképen kegyébe fogadott, belső értékein kívül talán legkivált azért, mert minden figurájában hálás színészi feladatot adott. 1913 június 3-án 125-ödször került színre. Ebben az előadásban Odry Árpád volt a P. Márkus Emilia partnere. 1922 okt. 12-én a „Kaméliás hölgy” új köntösben jelent meg a Nemzeti Színház színpadán, Hevesi Sándor új rendezésében. Biedermeier-kosztümbe öltöztette Gauthier Margitot, Duval Armand-t és egész társaságukat. Az ódon ruhák, a krinolinok visszavarázsozták a régi történet finom hangulatait. Márkus Emma nagy művészete Margit szerepében teljes fényében csillogott; tökéletes illuziót keltett hatalmas alakítása, amely örök dicsősége a magyar színjátszásnak. Partnere, Petheő Attila, a színház új tagja volt. A többi szereplők: Gál Gyula, Rosos Gizella, Ághy Erzsébet, Kiss Irén, Garamszeghy, Náday és Gabányi László. — Felújítása: 1924 nov. 13. — A Magyar Színház is előadta: 1916 okt. 1-én, Feld Irénnel. (Midőn 1855 dec. 11-én másodszor került színre az ország első színpadán, a „Magyar Sajtó” „reméli, hogy — utoljára adták...”)

Párizsban bem. 1852 II. 2. — U. o. 1000-edszer: 1896 IX. havában. (Az első francia „kaméliás hölgy” Doche Eugénia [Plunquett Maria Charlotte Eugénia] volt, sz. 1823 XI. 4., megh. 1900 VII. 13. — Első ízben 1852-ben játszotta e híres szerepét.)

A „Kaméliás hölgy” alakja köré egész legendakör szövődik larmoyant-mozzanatokból. Violetta, Marguerite Gauthiernak, akinek elhervadását évtizedek óta annyi sóhaj és könny kísérte, élő modellje volt. Azt a nőt, aki a fiatal Dumas-t inspirálta, Alphonsine Plessis-nak hívták. Plessis kisasszony közel állt a regényíró szívéhez és huszónkét éves korában éppen úgy, mint a róla mintázott Marguerite Gauthier, tüdősorvadásban halt meg. A híres „svéd csalogány”: Arnoldson Sigríd érdekes és eddig nem ismert adatokat közölt a kaméliás hölgy modelljéről. Arnoldson még személyesen ismerte a már megöregedett Dumas-t és intim barátnője volt az író leányának, Jeannine-nak. Amikor Dumas először hallotta énekelni a svéd művésznőt legfényesebb szerepében, a Traviatában, tiszteletére dejeuner-t adott, melyen résztvettek a párizsi irodalmi és zenei világ legjelesebb képviselői, köztük Gounod, Thomas, Massenet, Délibes és Sardou is. A csevegés során szó került az akkor már régen elhunyt Hugo Victor ama kijelentésére, hogy „semmi nem bizonyítja jobban egy dráma alacsonyabbrendűségét, mint az, ha alkalmas opera-librettóul”. Arnoldson megjegyezte, hogy Hugónak nem volt egészen igaza és állítása bizonyosságként utalt a Faust-ra, Romeo és Juliára, Othellora és magára Hugo Victorra, akinek „Ernani” és „Le roi s’amuse” című műve opera-librettók tárgya is lett. Szólt végül a Traviatáról, mely Dumas „Kaméliás hölgy”-ével rokon. Így terelődött a beszéd Gauthier Margitra, a kaméliás hölgyre. Dumas erre kijelentette, ami egyébként vendégei előtt tudott dolog volt, hogy a szerencsétlen leányt, akiről hősnőjét mintázta, jól ismerte. Arnoldson Sigríd erre megkérdezte tőle: vajjon tényleg olyan szép volt-e a kaméliás hölgy. Dumas kissé eltűnődött, azután úgy szólt: „Valképpen nem volt szép, de nagyon érdekes arcú nő. Szép alakja volt, sötét szeme és különösen lebilincselő, szelid arc kifejezése. Egyébként kedvese volt X. lókereskedőnek, aki a Champs Elysées-n lakott és akinek cége még ma is fennáll.” Arnoldsonnak arra